
***Conicera (Tritoconicera) tibialis* SCHMITZ, 1925**
Diptera Phoridae nouveau pour la faune belge

par Marcel LECLERCQ

Université de Liège, Institut Médico-légal (Prof. G. BRAHY), rue Dos-Fanchon 37-39, B-4020 Liège.

Conicera (Tritoconicera) tibialis doit s'ajouter au Catalogue des Phoridae de Belgique (DE MEYER, 1971).

Cette espèce nouvelle pour la faune belge a été trouvée sur un cadavre humain le 27 décembre 1997 : une masse de stades larvaires et des pupes qui ont été mises en élevage expérimental à température constante de 18°C. L'émergence des adultes a débuté le 11 janvier 1998. L'identification a été précisée par notre collègue R.H.L. DISNEY, University of Cambridge, que nous remercions.

Surnommée "*coffin fly*" la mouche des cercueils est le Phoride qui a été observé le plus souvent en Europe sur des cadavres humains, notamment exhumés (REINHARD, 1882; DISNEY, 1994). *Megaselia* (s. str.) *rufipes* (MEIGEN) et *Triphleba hyalinata* (MEIGEN) sont les deux autres espèces trouvées dans des expertises entomologiques médico-légales (ERZINCLIOGLU, 1985; DISNEY, 1994; LECLERCQ & WATRIN, 1971; LECLERCQ & VERSTRAETEN, 1993).

Soulignons que les Phorides font l'objet d'un regain d'intérêt dans des expertises entomologiques médico-légales où ils deviennent des "indi-

cateurs policiers" de plus en plus précis (LECLERCQ & VERSTRAETEN, 1993; DISNEY, 1994).

Références

- DE MEYER M., 1991. - Phoridae in Catalogue of the Diptera of Belgium. *Documents de Travail de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique*, 70 : 105-107.
- DISNEY R.H.L., 1994. - *Scuttle Flies : The Phoridae*. London, Chapman & Hall XII : 467 pp.
- ERZINCLIOGLU Z., 1985. - The entomological investigation of a concealed corpse. *Medicine, Science and Law* 25: 228-230.
- LECLERCQ M. & WATRIN P., 1971. - Entomologie et Médecine légale. Acariens et insectes trouvés sur un cadavre humain en décembre 1971. *Bulletin & Annales de la Société royale belge d'Entomologie*, 109 : 195-201
- LECLERCQ M. & VERSTRAETEN C., 1993. - Entomologie et Médecine légale. L'entomofaune des cadavres humains, sa succession par son interprétation, ses résultats, ses perspectives. *Journal de Médecine légale, Droit médical*, 36 : 205-222.
- REINHARD, H., 1882. - Beiträge zur Käferfauna. *Verhandlungen der Kaiserlich Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien*, 31 : 207-210.

Naamlijst van de Belgische pseudoscorpionen
(Arachnida Pseudoscorpionida)

door Hans HENDERICKX

Hemelrijkstraat 4, B-2400 Mol.

Van België, Nederland en Groot-Brittannië zijn relatief weinig soorten pseudoscorpionen

bekend. De groep is nochtans wereldwijd vertegenwoordigd met meer dan 3000 taxa. Dit is

slechts voor een klein deel te verklaren door een gebrekkige informatie : het gros van de epigeïsche soorten leeft in warmere gebieden en troglobionte vertegenwoordigers blijken in de lage landen niet voor te komen.

In België werden tot op heden 22 taxa gevonden. Groot-Brittannië, waar de pseudoscorpionen fauna waarschijnlijk het best gekend is (JUDSON, 1996) haalt niet meer dan 26 soorten (LEGG & JONES, 1988; JUDSON, 1996). In Nederland zouden slechts 20 soorten en 1 subspecies *Dactylochelifera latreillei septentrionalis* BEIER, 1932 (BEIER, 1963) gevonden zijn (HARVEY, 1990; VAN HELSDINGEN, 1996 (schriftelijke mededeling) en BERG, 1999 (schriftelijke mededeling)).

Een aantal soorten is zeer zeldzaam, werd slechts één maal vermeld of is gebonden aan zeer specifieke biotopen. Ongetwijfeld kunnen meer taxa in ons land aangetroffen worden. De Duitse

pseudoscorpionen-fauna telt meer dan dubbel zoveel soorten (n = 45, PLATEN *et al.*, 1995) en ook enkele soorten uit Groot-Brittannië zijn wellicht bij ons te verwachten.

Het aandeel van de pseudoscorpionen in de Belgische bodemfauna is nochtans op vele plaatsen niet gering, de zeer algemene *Neobisium carcinoides* en de *Chthonius* sp. bijvoorbeeld kunnen in aanzienlijke aantallen in uiteenlopende biotopen voorkomen.

In het verleden werden slechts weinig lijsten van Belgische soorten gepubliceerd. COOREMAN (1946) vult de oude vermeldingen van BECKER (1884) aan tot 15 soorten, de door BECKER (1884) vermelde *Neobisium simoni* (L. KOCH, 1873) beschouwt hij als een foutieve determinatie. Deze soort werd ook later niet weergevonden en werd tussen haakjes in de lijst geplaatst.

Naamlijst

(de referentie betreft de eerste vermelding van de soort voor België)

Orde Pseudoscorpiones LATREILLE, 1825	
Familie Chthoniidae DADAY, 1889	
<i>Chthonius (Ephippiochthonius) tetrachelatus</i> (PREYSSLER, 1790) (*1)	BEIER, 1934
<i>Chthonius (Chthonius) ischnocheles</i> (HERMANN, 1804) (*2)	BECKER, 1884
<i>Chthonius (Chthonius) orthodactylus</i> (LEACH, 1817)	BECKER, 1884
<i>Chthonius (Chthonius) tenuis</i> L. KOCH, 1873	COOREMAN, 1946
Familie Neobisiidae CHAMBERLIN, 1931	
<i>Neobisium carcinoides</i> (HERMANN, 1804) (Fig. 1)	BECKER, 1884
(<i>Neobisium simoni</i> (L. KOCH, 1873) : prob. misidentification)	BECKER, 1884
<i>Neobisium simile</i> L. KOCH, 1873	BECKER, 1884
<i>Microbisium brevifemorum</i> (ELLINGSEN, 1903) (Fig. 2)	HENDERICKX, 1996
<i>Microbisium suecicum</i> LOHMANDER, 1945	HENDERICKX, 1999
<i>Roncus lubricus</i> L. KOCH, 1873 (*3)	WETTSTEIN, 1955
	DELHEZ, 1973
Familie Cheiridiidae CHAMBERLIN, 1931	
<i>Cheiridium museorum</i> (LEACH, 1817)	BECKER, 1884
Familie Chernetidae MENGE, 1955	
<i>Chernes vicinus</i> (BEIER, 1932) (*4) (Fig. 3)	COOREMAN, 1947
<i>Chernes cimicoides</i> (FABRICIUS, 1793) (Fig. 4)	BECKER, 1884
<i>Lasiochernes pilosus</i> (ELLINGSEN, 1910) (Fig. 5)	COOREMAN, 1946
<i>Lamprochernes nodosus</i> (SCHRANK, 1803)	BECKER, 1884
<i>Pselapochernes scorpioides</i> (HERMANN, 1804) (Fig. 6)	COOREMAN, 1946

<i>Pselapochernes dubius</i> (O.P.-CAMBRIDGE, 1892)	BEIER, 1963
<i>Allochernes powelli</i> (KEW, 1916) (*5) (Fig. 7)	HENDERICKX, 1999 (deze publicatie)
<i>Allochernes wideri</i> (C.L KOCH, 1843)	COOREMAN, 1946
<i>Dinocheirus panzeri</i> (C.L. KOCH, 1837)	LELEUP, 1947
Familie Cheliferidae HAGEN, 1879	
<i>Dactylochelifer latreillei</i> (LEACH, 1817)	BECKER, 1884
<i>Chelifer cancroides</i> (LINNAEUS, 1758)	BECKER, 1884

Fig. 1. *Neobisium carcinoides*, Malmédy (Luik), 14.IV.1996. (Alle gefotografeerde exemplaren werden verzameld door de auteur).

Fig. 2. *Microbisium brevifemuratum*, Oud-Turnhout (Antwerpen), 14.IX.1995.

Noten

(*1) en (*2) : In België werden geen echte troglobionte pseudoscorpionen aangetroffen. BEIER (1934) merkt wel op dat exemplaren van *Chtonius ischnocheles* en *C. tetrachelatus* die in Belgische grotten gevonden werden opvallend kleine ogen hebben ten opzichte van de epigeïsche exemplaren. Bij andere genera kon dit niet bevestigd worden.

(*3) : *Roncus lubricus* werd voor het eerst voor België vermeld door WETTSTEIN (1955). Hij zou de soort in aantal aangetroffen hebben in het "bois de Tancremont".

De soort werd later niet meer teruggevonden in het bos van Tancremont. De auteur trof er wel algemeen twee andere Neobisiidae aan, *Neobisium carcinoides* en *N. simile* (24.VIII.1997). Het is niet onmogelijk dat WETTSTEIN een van deze soorten verward heeft met *Roncus lubricus*.

Fig. 3. *Chernes vicinus*, Houx (Namur), 22.III.1998.

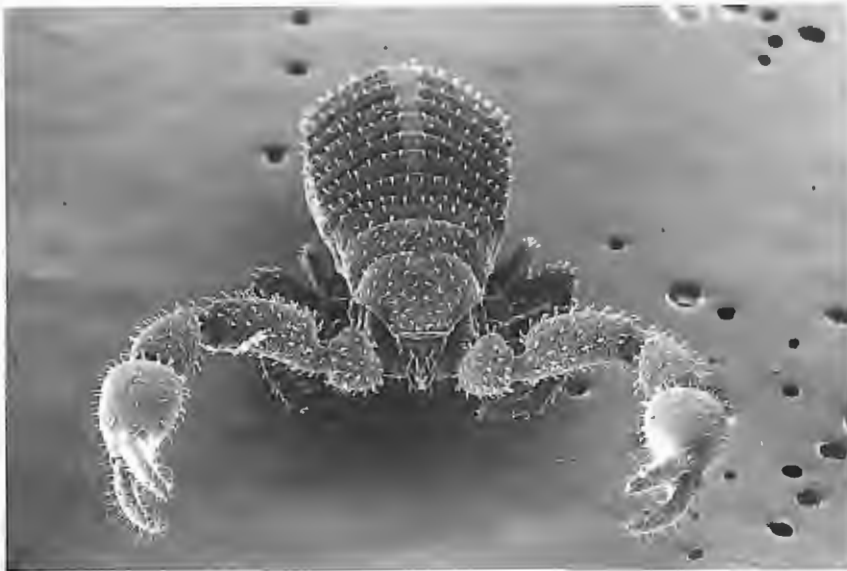

Fig. 4. *Chernes cimicoides*, Tienen (Limburg), 23.III.1996.

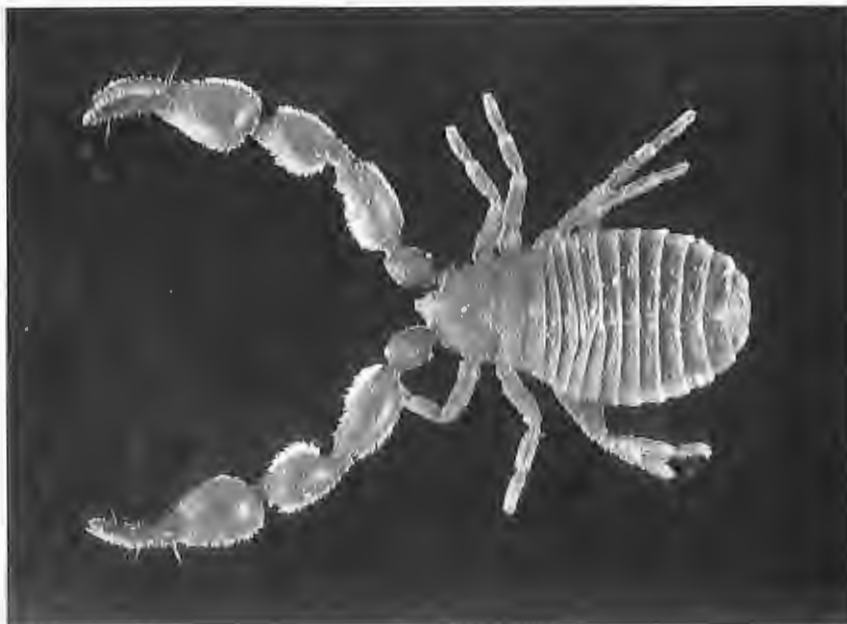

Fig. 5. *Lasiochernes pilosus*, Zoniënwood (Brussel), 14.XII.1996.

Fig. 6. *Dinocheirus panzeri*, Filly (Namen), 12.VI.1995. -

Fig. 7. *Allochernes powelli*, Mol (Antwerpen), 4.V.1995.

Later vermeldt DELHEZ (1973) de soort van de grot Pré-au-Tonneau te Rochefort (Namur) als nieuw voor de Belgische fauna. Op 25.X.1997 werd door de auteur ook in de "grotte de Lorette" (Rochefort) op grote diepte (Salle du Cataclysm) een exemplaar van deze soort gevonden. Merkwaardig is dat de grotbewonende exemplaren nauwelijks verschillen van de epigeïsche. Een belangrijke kolonie werd tenslotte ontdekt door Vik VETS (persoonlijke mededeling) in de omgeving van de grot van Tilff (Luik) (17.X.1998).

(*4) *Chernes vicinus*, een myrmecofiele soort met een versnipperde oostelijke verspreiding, werd door LELEUP ontdekt in Houx (in een eik) en Han-sur-Lesse (Namur) (in een olm). COORE-

MAN (1947) beschreef de soort als *Chernes lasiophilus* sp. n., maar HELVERSEN (1966) toonde aan dat er geen significante verschillen met *C. vicinus* bestaan.

C. vicinus werd meer dan 50 jaar later (22.III.1998) door de auteur teruggevonden bij Houx, in een nest van *Lasius fuliginosus* in een holle spar (220 exemplaren).

(*5) De auteur trof *Allochernes powelli* algemeen aan in de Kempen in synantropische omgeving, vnl. in oude stallen met stro en op mesthopen. Deze soort is niet eerder vermeldt voor België, maar werd vroeger mogelijk verward met *Allochernes wideri*. *A. wideri* wordt veel minder algemeen gevonden in vogelnesten in holle bomen etc. HELVERSEN (1966) geeft een

vergelijkend overzicht van beide soorten : er bestaan duidelijke morfologische verschillen in de verhoudingen van de pedipalp en in het aantal setae op de tergieten.

Dankwoord

Met dank aan Dr Leon BAERT voor de ontlening van materiaal van het K. B.I.N., aan Dr Mark JUDSON en Matty BERG voor de vruchtbare discussies, aan Vik VETS en Gijs VERKERK voor de enthousiaste medewerking en de speurtochten naar bijzondere soorten, aan Dr Narcisse LELEUP en collega Jan BOSSELAERS voor de constructieve kritiek.

Literatuur

- BECKER L., 1884. - Catalogue des Arachnides de Belgique, cinquième partie. chernètes. *Comptes Rendus des Séances de la Société entomologique de Belgique* 49 (3) : cclxiii-cclxiv.
- BEIER M., 1963. - Ordnung Pseudoscorpionidea (Afterscorpione). *Bestimmungsbücher zur Bodenfauna Europas*, 1 : 313 pp.
- BEIER M., 1934. - Exploration biologique des cavernes de la Belgique et du Limbourg hollandais, XVIIe contribution: Pseudoscorpionidea. *Bulletin & Annales de la Société Entomologique de Belgique*, 74 : 283-285.
- COOREMAN J., 1946. - Note sur les pseudoscorpions de la faune belge. *Bulletin du Musée royal d'Histoire naturelle de Belgique* XXII (2): 1-8.
- COOREMAN J., 1947. - *Chernes lasiophilus* n. sp., Chélonète myrmécophile de Belgique. *Bulletin du Musée royal d'Histoire naturelle de Belgique* XXIII (28) : 1-6.
- DELHEZ F., 1973. - Pseudoscorpion nouveau pour la faune belges (sic): *Roncus labricus* KOCH. *Bulletin et Annales de la Société royale d'Entomologie de Belgique* 109 : 220-221.
- HARVEY M., 1990. - *Catalogue of the Pseudoscorpionida*. Manchester University Press, Manchester and New York, 726 pp.
- HELVERSEN O. VON, 1966. - Pseudoscorpione aus dem Rhein-Main-Gebiet. *Senckenbergiana Biologica* 47: 131-150.
- HENDERICKX H.A., 1996. - *Microbisium brevifemuratum* (ELLINGSEN, 1903), een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Arachnida, Pseudoscorpiones, Neobisidae). *Phegea* 24 (1): 1-3.
- HENDERICKX H.A., 1999. - *Microbisium suecicum* LOHMANDER, 1945, een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Pseudoscorpiones: Neobisidae). *Phegea* (in press).
- JUDSON M., 1996. - Discovery of the pseudoscorpion *Larca lata* (Garypoidea, Larcidae) in Britain. *Bull. Br. arachnol. Soc.* 10 (6): 205-210.
- LELEUP N., 1947. - Contribution à l'étude des Arthropodes nidicoles et microcavernicoles de Belgique, première série. *Bulletin et Annales de la Société entomologique de Belgique* 83: 304-343.
- LELEUP N., 1948. - Contribution à l'étude des Arthropodes nidicoles et microcavernicoles de Belgique. *Mémoires de la Société entomologique de Belgique* 25: 1-55.
- LEGG G. & JONES, R.E., 1988. - *Synopses of the British Fauna (new series)*. 40. *Pseudoscorpions (Arthropoda; Arachnida)*. Brill/Backhuys, Leiden.
- PLATEN R., BLICK T., BLISS P., DROGLA R., MALTEN A., MARTENS J., SACHER P., WUNDERLICH J., 1995. - Verzeichnis der Spinnentiere (excl. Acaria) Deutschlands (Arachnida: Araneida, Opilionida, Pseudoscorpionida). *Arachnologische Mitteilungen*, Basel, 55 pp.
- VAN HELSDINGEN P.J., 1996. - *List of the Dutch Pseudoscorpions with notes on species that can be expected, personal communication*. National Museum of natural History, Leiden, Netherlands.
- WETTSTEIN L., 1955. - Un pseudoscorpion de notre région: *Obisium lubricum* L. KOCH. *Revue verviétoise d'Histoire naturelle* 12 : 26-27.